

Відгук
офіційного опонента
на дисертаційну роботу
Тарнавської Ірини Олегівни
«ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ»,
поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій
за спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій

Проблема інформаційно-аналітичного забезпечення пізнавальних потреб суспільства у широкому спектрі питань геополітичного спрямування наразі стоїть особливо гостро. В епоху постправди, нелінійної цифрової дипломатії, значної кількості маніпулятивних дискурсів аналітично виважене, об'єктивне й неупереджене висвітлення у мас-медіа глобальних геополітичних процесів, безумовно, є на часі. Тож вивчення особливостей інформаційно-аналітичного забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні характеризується актуальністю і вагомістю, а отже, дисертаційна робота І. Тарнавської, присвячена даному питанню, є своєчасною і важливою для наукової галузі «Соціальні комунікації».

Проведений аналіз дисертаційної роботи І. О. Тарнавської дає підстави оцінити її як змістовне, цілісне, завершене дослідження із проблематики, важливої для наукової галузі «Соціальні комунікації».

У дисертації чітко прописані завдання роботи, що свідчить про цілісне бачення автором предмету та об'єкту свого дослідження. Чіткість у постановці проблеми забезпечила послідовність та успішність її розв'язання.

Науково-категоріальний апарат дисертації сформовано відповідно до вимог щодо наукових робіт кандидатського рівня. Застосовані концепти і категорії є релевантними темі дослідження і змістовно достатніми для розв'язання поставлених дисертанткою завдань. Варто також відзначити валідність темі, об'єкту та предмету дослідження використаних наукових методів – моніторингу, компаративного та кількісного контент-аналізу,

комунікативно-інтерпретативного методу, data mining та лінгвістичного аналізу. Обґрунтованість наукових положень і результатів дослідження забезпечено шляхом ретельного опрацювання широкої джерельної бази. Теоретичні положення роботи достатньою мірою верифікуються результатами проведеного емпіричного дослідження. Розробкам, висновкам і пропозиціям, викладеним у дисертації, властиві достатній рівень обґрунтованості, логічність і повнота викладу.

Структура дисертаційної роботи умотивована логікою дослідницької рефлексії. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

На схвалення заслуговує комплексний підхід до процесу інформаційно-аналітичного забезпечення. І.Тарнавська зосереджує увагу на трьох його рівнях – внутрішньодержавному, спрямованому на зовнішню аудиторію та орієнтованому на іноземні медіа, які так чи інакше висвітлюють євроінтеграційні процеси в Україні. Дослідниця слушно проблематизує саме третій рівень зазначеного процесу, адже наразі існує проблема недостатньої обізнаності міжнародної спільноти про Україну, і пропонує розв'язати її шляхом запровадження комплексу комунікаційних заходів, у підґрунтя яких буде покладено моніторинг інформації про нашу державу та аналіз отриманих емпіричних даних.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу євроінтеграційних процесів в Україні» дисертанткою усебічно проаналізовано концепт «інформаційно-аналітичне забезпечення», зроблено соціально-комунікаційні наголоси у його дефініції, щоб розширити сферу вжитку означеного концепту, традиційно представленого у галузі державного управління. І.В.Тарнавська надає йому авторську дефініцію: «комплекс повідомлень щодо певної проблеми, які розповсюджуються через медіаканали для їх внутрішнього та зовнішнього споживання цільовими аудиторіями» (С.26-27 дисертації). Дослідниця характеризує інформаційно-аналітичне забезпечення як обов'язковий компонент ефективної реалізації

євроінтеграційних процесів, визначає його принципи, підходи, документальну базу та предметне поле для аналітичного опрацювання. Вона негативно оцінює результативність існуючих нормативних документів щодо інформаційної підтримки євроінтеграційних процесів, адже їх медіасупровід стосувався переважно від'ємної тематики і не сприяв покращенню іміджа України на міжнародній арені.

У підрозділі 1.3 І. Тарнавська здійснює детальний аналіз предметної сфери дослідження за трьома виокремленими напрямками. Вона доходить висновку, що в оцінках євроінтеграції українські та міжнародні експерти однакові: «Угода про асоціацію» та євроінтеграційні процеси визначаються як значні здобутки, а відсутність стратегії зовнішньої політики – як один з ключових недоліків.

Другий розділ дисертаційної роботи І. Тарнавської присвячено каналам поширення євроінтеграційних ідей. Дисертантка вибудовує типологію таких каналів з огляду на їх комунікаційну специфіку, організаційні та рецептивні особливості.

Концептуальний наголос саме на каналах комунікації як одному з найважливіших чинників міжкультурної комунікації дослідниця достатньою мірою умотивовує зверненням до комунікаційних моделей Ж.-М. Коттре та К. Сайнне. Вона слушно зазначає, що не лише зміст повідомлення обумовлює його вплив на аудиторію, а й специфіка організації процесу комунікування, який видозмінюється під дією чинників технологічного та антропоморфного характеру. Особливу увагу І. Тарнавська зосереджує на сучасному розумінні цілей та завдань публічної дипломатії та її ролі у процесі просування євроінтеграційних ідей, акцентує на продуктивних взаємозв'язках між класичною державною та публічною дипломатією. Ми підтримуємо шановну дослідницю у її оцінці стереотипів як того набору загальновідомих характеристик про країну, на які спирається громадськість у своїх авто- та гетероуявленнях і які мають бути враховані у процесі

створення певних стратегічних документів інформаційно-комунікаційного характеру та веденні публічної дипломатії.

І. Гарнавська доходить слушного висновку про комунікаційну ефективність двох векторів дипломатії, спрямованих на різні аудиторії: «якщо класична дипломатія дає можливість здійснення діалогу на високому політичному рівні (між президентами, прем'єр-міністрами, міністрами країн), то публічна дипломатія уможливує спілкування на більш низькому рівні й сприяє досягненню різних цільових аудиторій за кордоном» (С.82). При цьому дослідниця вважає за доцільне виокремити такий вид дипломатії, як культурна. Вона пов'язує її із виконанням специфічних, автономних функцій в аспекті реалізації євроінтеграційного курсу України та протистояння гібридній війні.

На підтримку заслуговує також актуалізація ролі таких закордонних інституцій, як аналітичні центри, що, власне і забезпечують аналітичними даними процес комунікаційної підтримки євроінтеграції, «надають допомогу офіційній владі в аналізі певних явищ, прогресі здійснення реформ, адвокаційної діяльності та лобіюванні інтересів України в світі» (С.94). Дисертантка переконливо доводить, що аналітичні центри є ефективним каналом розповсюдження євроінтеграційної тематики, а також здійснення інформаційно-просвітницької діяльності по відношенню до суспільства.

До потужних каналів просування внутрішньої та зовнішньої політики держави І.Гарнавська цілком обґрунтовано відносить засоби масової інформації. Вона також виокремлює і ретельно аналізує форми публічної дипломатії на теренах мережевої комунікації.

Третій розділ «Медійне висвітлення євроінтеграційних процесів в Україні» є практичним за своїм характером. Він репрезентує результати моніторингу близько 6 тис. публікацій у засобах масової інформації США, Британії, Німеччини, Франції та України за 2013–2018 рр. Тут дисертантка зосереджує увагу на змістових та структурно-функціональних характеристиках текстів, які формують образ України у світовому медіапросторі.

Контент-аналітичне опрацювання мас-медійних текстів дозволило дисертантці встановити характер і динаміку медіарецепції України в західних медіа. Зокрема, було визначено, що активне, майже щоденне висвітлення подій в Україні було притаманне періоду з 2013 по 2014 рр., які стали переломними у геополітичному та взагалі цивілізаційному виборі України. Саме на ці роки прийшовся найбільший мас-медійний інтерес до євроінтеграції. Протягом 2015-2018 років увага до України значно зменшується: на зміну схвальним публікаціям приходять критичні й негативні.

Авторка робить висновок про те, що медійна черга денна західних ЗМК цілком узалежнюється подіями, що відбуваються в Україні, чутливо реагує на їх внутрішньо- та зовнішньодержавну резонансність. Натомість моніторинг вітчизняних медіа в аспекті євроінтеграційної проблематики оприявнює зовсім інші закономірності у репрезентації євроінтеграційних процесів. І.Тарнавська слушно зазначає, що характер висвітлення суспільно-політичних процесів у країні на сторінках ЗМІ залежить від редакційної політики засобу масової комунікації, на яку, в свою чергу, впливають погляди й участь власника ЗМІ в політичних процесах.

Підсумовуючи результати моніторингу вітчизняних та закордонних медіа, дослідниця доходить висновку, що «інформація, яка потрапляє до іноземного масово-комунікаційного поля, має несистемний характер, адже в Україні не реалізується чітка стратегія або план дій щодо поширення певної інформації або просування тематики про країну за кордоном, вона, скоріше, потрапляє в медіа інших країн на засадах сенсаційності, резонансності, відповідно, не сприяючи формуванню позитивного іміджу держави в очах світової спільноти» (С.194).

Погоджуємось із шановною дисертанткою у тому, що для результативного впровадження зовнішньо- та внутрішньополітичних явищ на національному та світовому рівнях країни мають використовувати не лише традиційні засоби, зокрема, дипломатичні, економічні, політичні та інші, а й

враховувати інформаційно-комунікаційний аспект та набутки новітніх соціальнокомунікативних технологій.

Загальні висновки до роботи є синтетичними, аргументованими та зваженими. Вони відображають основні результати дослідження, відповідно до поставлених мети та завдань.

Слід також відзначити широкі можливості подальшого практичного застосування отриманих результатів для ефективного комунікаційного забезпечення євроінтеграційних процесів.

Дисертація І. О. Тарнавської достатньою мірою апробована, її матеріали відображені у 17 наукових працях. Із них – 4 статті у наукових фахових виданнях України, 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав з напрямку, за яким підготовлено дисертацію, 11 – в інших виданнях.

Автореферат містить основні положення роботи, демонструє фактичний матеріал та систему доказів.

Відзначаючи повноту і вагомість проведеного дослідження, варто висловити кілька зауважень, що мають переважно рекомендаційний характер:

1. У загалом цікавому та змістовному розділі І «Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу євроінтеграційних процесів в Україні» авторка наводить чи не всі офіційні документи, які стосуються євро інтеграційних процесів. Проте, на нашу думку, вони мають так би мовити, «різну вагу»: від протоколів про наміри до постанов і рішень, що вимагають конкретних заходів. Але їх градація як і аналітичний аналіз часто підміняються описовістю та констатацією.

2. Не дуже виправдано, на мій погляд, об'єднання в одному підрозділі 2.1 «публічної» та «культурної» дипломатії. Публічна, або ще її характеризують як «народна» дипломатія, має принципово інший характер ніж створення образу держави через культуру і мистецтво, а відтак діячами культури і мистецтва.

3. У підрозділі 2.2 авторка, говорячи про роль і значення діаспори як каналу просування іміджу України, не враховує тієї обставини, що в українській діаспорі за межами держави є не лише численні громадські організації та об'єднання, а й доволі впливова преса, яка теж заслуговувала хоча б на побіжний аналіз.

4. У підрозділі 2.3 йдеться про суміжні канали просування внутрішньої та зовнішньої політики держави, до яких І.О. Тарнавська відносить лише аналітичні центри. Натомість поза увагою залишились такі важливі чинники як великий спорт, або жіночі чи молодіжні організації. Зайве говорити, що Україну часто знають завдяки братам Клічко і А. Шевченку.

5. Зрозуміло, що робота не могла охопити неосяжне, але авторці слід було б чіткіше аргументувати, чому при аналізі зарубіжної преси вона обмежується лише якісними виданнями, а в підрозділі про українські медіа вивчає увесь національний загал медіа?

Як видно, мої зауваження носять характер побажань і є предметом наукової дискусії, яка дозволить розширити наше розуміння так повно і різнобічно представленого предмету дисертації І. О. Тарнавської.

Висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

У цілому дослідження відзначається ґрунтовністю, новизною, виконане на достатньому науковому та методологічному рівні, оригінальне в підходах і судженнях, має важливе теоретичне і практичне значення. Основні ідеї та положення дисертаційної праці збагачують теорію й методологію соціальної комунікації, започатковують новий напрям – інформаційно-аналітичне забезпечення геополітичного процесу.

Беручи до уваги сказане, робимо висновок, що дисертація «Інформаційно-аналітичне забезпечення євроінтеграційних процесів в Україні» виконана на високому науковому рівні, відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, а також вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету

Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 зі змінами, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 656 та від 30 грудня 2015 р. №1159. Автор роботи Тарнавська Ірина Олегівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій.

Офіційний опонент: кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки Університету митної справи та фінансів.

Н.В. Варех

Підпис Н.В. Варех засвідчую

Вчений секретар Університету митної справи та фінансів

кандидат наук з державного управління, доцент Брус Тетяна Миколаївна

